

krši.) Zaključno poglavje PREHODA ne izpolnjuje bralčevih pričakovanj, ki izhajajo iz modela kriminalnega romana. Napetost uganke (kako da teroristi toliko vedo, kako neki so organizirani, kdo v resnici so, kako se jim bo namen posrečil) t.i. »črne kriminalke«, ki izkorišča bralčevo radovednost, po posledicah, ni razrešena. Uganka se namreč sploh ne pojasni, ampak je preprosto odpravljena. PREHOD sicer pravila izbranega žanrskega vzorca že od začetka krši, čeprav nekatere elemente vseskozi naglašuje. Za njegovo pripetost na žanr pa je gotovo najbolj usodna kršitev najpomembnejšega pravila, da junak na nasprotni strani zločincev aktivno prepreči njihov namen in jih razkrinka. Tu pa se kot nekakšen deus ex machina pojavi milica, ki povsem mimo konfliktnega sveta junaka opravi s teroristi kot v kakšnem filmu.

Poetika nas uči, da je kršitev žanrskih pravil vsekakor lahko zelo funkcionalna (čeprav je pri tem prav kriminalka nekakšna izjema.) Vendar pa zaključek PREHODA s tem ne pridobi ustrezne pomenske, simbolne teže niti v zvezi z moralno, idejno, filozofsko-refleksivno in eksistencialno plastjo romana. Zaključek je, če ga beremo sama zase, sicer zelo vznemirljivo in plastično napisan, a deluje bolj kot zanimiv simptom: da se namreč vse, kar se bistvenega zgodi, zgodi zunaj posameznikove dejavne etične sfere.

Marko Juvan

ERVIN FRITZ, MINEVANJE

Minevanje je naslov nove, četrte pesniške zbirke vidnega slovenskega pesnika srednjega rodu, Ervina Fritza (r. 1940). Pesnik v njej le deloma sledi svojemu ustaljenemu pesniškemu zanimanju: zdaj ga bolj kot prej obsedeno prevzema pojav minljivosti, nepovljivosti, enkratnosti. Tako je njegova beseda usmerjena k tistim življenj-

skim manifestacijam, v katerih prihaja minljivost najbolj do veljave, v katerih najbolj otipljivo, najbolj okrutno zadeva človeka: to so slovesa, staranje in kajpak smrt. Zbirko je porodila nepotešljiva bolečina, smrt najbližjega: posvečena je spominu na pesnikovo ženo.

Kaj lahko potemtakem pesniška beseda postavi nasproti razgraditvi in razpadu, ki ju povzroči minljivost? Fritz postavlja v ospredje telo, eros, trdnost občutenj in strasti. Deliti nepovpljive hipe z dragim bitjem, nesebično se mu predati — to so v pesnikovem razgledu tiste vrednote, tiste trdne oporne točke, zaradi katerih je vredno živeti, biti (razdelek *Pesnikova žena*). Zato je tudi izguba ljubljene osebe nepresegljiva: zbirko sekajo rezki, disonančni toni celo tedaj, ko je lirični subjekt prevzet s strastjo predajanja drugemu, z nežnostjo in toplino. Fritz ne pušča prostora slepilom in samoprevaram: tu je latentno prisotna zavest, da nas povsod obkroža smrt kot stalna grožnja... Razdelka *Pustota* in *Minevanje* sta povsem v znamenju smrti, teme, nesmisla.

France Prešeren je nesmislu življenja in smrti postavil nasproti ustaljenost in skladnost poezije. Fritz pa ne verjame v orfejevske moč pesništva. V razdelku *Kronist* odločno odklanja odkupiteljsko in obnoviteljsko moč poezije; pesem mora le zabeležiti pretakanje časa in uloviti tiste privilegirane trenutke radosti in bolečine, strasti in groze, ki jih bomo kasneje nosili samo še v spominih. Z dokajšnjo mero posmeha Fritz ugotavlja, da se *smisla* ne da in ne more »ujeti« v pesem.

Šele v zadnjih dveh razdelkih (*Črni dežniki* in *Pravzaprav*) se pesnik približuje temam, ki so ga zavzemale v prejšnjih zbirkah (zlasti *Dan današnji*, 1972): oči ima uprte v vsakdan, v sive mestne prostore, v malega slovenskega človeka in njegove težave. S tem, ko Fritz vnaša navidez banalne situacije

v razpoznavna okolja, mu vendarle uspe zavzeto spregovoriti o bistvenih vprašanih posameznika v sodobnem svetu, o slovenskem narodu, zgodovini in človeštvu nasploh.

Za Fritzevo zbirko *Minevanje* so značilni nenavadno svež izraz, duhovite poante in presenetljiva komunikativnost. Pesnik je tu zvest v glavnem tradicionalnim poetičnim sredstvom in trdni oblikovni strukturi, velika kvali-

teta te poezije pa je, da s sorazmerno skromnimi in preprostimi sredstvi dosega presenetljive pesniške učinke. Tudi tukaj je primer, ki dokazuje, da je preprostost odlika velike poezije. Vsekakor je Fritz s to zbirko nakazal nove zgibe svojega pesniškega nemira, ki je že prinesel pomembne estetske dosežke.

Krešimir Nemeč

(Oko, 14—18 aprila 1983)

RETROSPEKTIVNI RAZSTAVI JANEZA VIDICA V MARIBORU IN KOSTANJEVICI

Likovna
umetnost

Kot pisan in z bleščečo, mlečno svetlobo oblit ptič ledbi, prerašča v simbol nekega posebnega čustvenega in duhovnega stanja stara, poslikana kmečka stenska ura nad slovenjegoriško vasico, ugreznjeno v globoko spanje in z mitično svetlobo natopljeno, ki so se njene bajtice kot plahe kokoši stisnile skupaj in poskrile med drobno in bogato razvejane jagredi. To je le eno izmed stotih olj, ki jih je skupaj še z večjim številom akvarelov, risb in ilustracij razstavil znani slovenski akademski slikar, grafik, ilustrator in specialist za stensko slikarstvo Janez Vidic; najprej v mariborski Umetnostni galeriji in potem v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici na Krki. In prav na tej sliki, ki je izbrana tudi za naslovnico kataloga, so morda bolj kot na vseh drugih razstavljenih slikah vsebovane skoraj vse bistvene značilnosti Vidičevega umetnostnega sveta, njegove specifične slikarske govorce: suverena, virtuozna, v mnogoletnem ilustratorskem prizadevanju »prekaljena« risba, sočen in bogat kolorit, iz katerega izhaja umetnikovo pravo mojstrstvo v podajanju posebnega barvnega razpoloženja, bogata pripovednost, obogatena s posebno prvinsko domačnostno poezijo, ki pogosto prehaja, prerašča v harmonično sožitje nostalgичnega ob-

čutja in svojstvenih nadrealistično obarvanih situacij. V slikah Janeza Vidica naletimo poleg vsega naštetega tudi na avtorjev izrazit smisel za upodabljanje značilne elegične obdravske krajine, zlasti pa na njegov smisel za prefinjeno estetsko in likovno dojetje njenih starožitnosti ter občutek za upodabljanje drobnih izsekov iz vsakdanjega sveta, za tisti nepomembni vsakdanji mikrokozmos, ki dobiva svojo pravo bivanjsko in likovno-estetsko vrednost šele v očeh senzibilnega likovnika, v sledeh njegovega »čarodejnega« čopiča, svinčnika ali peresa. To so le nekatere izmed ustvarjalnih značilnosti, ki tega »poslednjega romantika« našega sodobnega slikarstva uvrščajo med plejado najboljših — in kar sploh ni nepomembno — najbolj priljubljenih slovenskih sodobnih likovnih ustvarjalcev, priljubljenih predvsem zato, ker je njihova slikarska govorica izjemno komunikativna, lahko berljiva, kratka, dopolna slehernemu očesu, misli in srcu.

Čeprav Janez Vidic živi in ustvarja že mnogo let v zeleni štajerski metropoli — Mariboru, je po svojem izvoru v bistvu Ljubljčan, rojen tu natanko pred šestdesetimi leti kot sin Novo-meščana Gustava Vidica in matere Gorenjke Marije Vidic, rojene Lotrič. Korenine umetnikovega likovnega razvoja segajo v čas, ko so ga kot osemnajstletnika Italijani zaprli v taborišča v Čedadu, Gonarsu in Reniciju in je tu prvič ustvaril risbe s taboriščno moti-